

В.Ю. Світлична¹, О.М. Овчелупова²

¹Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

²ПАТ «Банк «Восток», Харків, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЮ У ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Досліджуються питання важливості в діяльності вітчизняних банків впровадження системи комплаєнсу. Обґрунтовується теза про актуальності комплаєнсу в банківській діяльності, вплив його на рівень довіри до банку з боку клієнтів і партнерів.

Підкреслюється, що банку повністю уникнути комплаєнс-ризиків неможливо. Але важливим для банку є проведення кваліфікованого їх аналізу, вироблення фундаментальних рекомендацій щодо зниження і управління такими ризиками.

Ключові слова: комплаєнс, комплаєнс-ризик, банки, міжнародні стандарти, репутація, імідж, Національний банк України, етика, корпоративні конфлікти, моніторинг

Постановка проблеми

Установи банківського сектору відіграють ключову роль в розвитку економіки кожної країни, а стабільно функціонуюча банківська система сприяє підтримці процесів економічного відтворення та успішності розвитку всієї економіки.

В останні роки вітчизняні банківські установи все більше предметно займаються питаннями запровадження системи комплаєнсу в своїй діяльності. Адже рівень корпоративної культури кожного банку має дуже серйозне значення, так як репутація банку, довіра клієнтів, партнерів, держави ґрунтується на впевненості в тому, що всі послуги надаються банком професійно та відповідають діючим стандартам банківської діяльності з дотриманням правил етики. Отже підтверджуючи високий рівень надання власних послуг та задля зміцнення довіри з боку клієнтів, банківські установи повинні будувати такі власні комплаєнс-системи, які забезпечують їм максимальну відповідність нормам ведення банківського бізнесу, а також зовнішнім стандартам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням проблем питань комплаєнс-засад у функціонуванні банків присвячено роботи таких науковців та практиків, як: Деревська О., Жарій Я., Калініченко Л., Ковальчук О.; Коляда І., Клюско Л., Малихін Д., Омельчук Я., Правдива Л., Сарахман О., Селезнева М., Сівкова К., Хуторна М., Цюцяк А. [2-8; 10; 12-17] Разом із тим, слід зазначити, що подальшого розвитку потребують питання, пов'язані із розробкою рекомендацій

стосовно підвищення ефективності запровадження комплаєнсу банківськими установами України.

Метою роботи виступає дослідження особливостей запровадження комплаєнс-контролю вітчизняними установами банківського сектору.

Виклад основного матеріалу

Використання категорії «комплаєнс» у вітчизняній фінансовій практиці має свій початок із приходом на вітчизняний ринок дочірніх компаній західних фінансових структур, для яких ця функція є законодавчо обов'язковою і добре сформованою.

В економічній літературі єдиного підходу до тлумачення категорії «комплаєнс» немає і досі. «Комплаєнс» (від англ. compliance – згода, відповідність, погодження, відповідність яким-то зовнішнім і внутрішнім вимогам або нормам) фахівці з банківського менеджменту розглядають наступним чином (табл. 1).

Рекомендації Базельського комітету з банківського нагляду «Система внутрішнього контролю в банках: основи організації» поряд з виробничо-фінансовими і інформаційними цілями внутрішнього контролю в комерційних банках йдеться про комплаєнс-цілі внутрішнього контролю, під якими розуміється дотримання банком чинних законодавчих і нормативних актів [1].

Згідно Постанови НБУ № 88 «Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах» поняття комплаєнс трактується, як «дотримання банком законодавчих актів, ринкових стандартів, а також стандартів та внутрішніх документів банку, у тому числі процедур» [11].

Підходи до трактування категорії «комплаєнс»

Автор	Трактування категорії «комплаєнс»
Деревська О.	елемент процесу корпоративного управління в банку та інструмент внутрішнього контролю
Жарій Я.	складова процесу управління комплаєнс-ризиками в поєднанні з контролем за процесом забезпечення фінансової безпеки банку
Ковальчук О.	комплексна система керування ризиком комплаєнс, що дозволяє ідентифікувати даний вид ризику та здійснювати його систематичний моніторинг, забезпечуючи при цьому безперервну діяльність банку та зменшуючи рівень прояву загроз, які носять нефінансовий характер втрат банку
Коляда І.	різновид внутрішнього контролю тобто свого роду процес, тобто сукупність заходів та засобів, направлених на виявлення проблемних ситуацій та моніторинг діяльності банківської установи
Клюско Л.	засвідчує юридично-правову компетенцію банківських службовців
Малихін Д.	здатність діяти у відповідності з інструкціями, правилами, спеціальними вимогами, яка виконується на двох рівнях: перший рівень – відповідність зовнішнім правилам, які зобов'язана виконувати організація в цілому; другий рівень – відповідність вимогам системи внутрішнього контролю, які встановлюються з метою забезпечення виконання зовнішніх вимог
Правдива Л.	законослухняність, етична поведінка та усвідомлене прагнення до відповідності встановленим правилам, стандартам і процедурам
Селезнева М.	принцип ведення бізнесу фінансовою установою у відповідності з застосуванням законодавства, правилами, кодексами та стандартами, що встановлюються компетентними властями, професійними асоціаціями та внутрішніми документами даної фінансової установи
Сівкова К.	безперервний процес нагляду за відповідністю роботи банківських структурних одиниць внутрішнім положенням і зовнішнім стандартам (як національним, так і міжнародним) з метою захисту від комплаєнс-ризиків

Складено авторами за [2; 3; 5; 6; 7; 8; 12; 14; 15]

В Рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду «Система внутрішнього контролю в банках: основи організації» поряд з виробничо-фінансовими і інформаційними цілями внутрішнього контролю в комерційних банках йдеться про комплаєнс-цілі внутрішнього контролю, під якими розуміється дотримання банком чинних законодавчих і нормативних актів [1].

Згідно Постанови НБУ № 88 «Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах» поняття комплаєнс трактується, як «дотримання банком законодавчих актів, ринкових стандартів, а також стандартів та внутрішніх документів банку, у тому числі процедур» [11].

Уперше поняття «комплаєнс» в Україні було задекларовано Постановою НБУ від 28.03.2007 р. № 98 «Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України». Згідно цього нормативного документу комплаєнсом визначається діяльність, що пов'язана із дотриманням вимог законодавства та внутрішніх процедур [9].

Отже, дослідження різних підходів до визначення категорії «комплаєнс» дозволяє нам сформулювати наступне її визначення: комплаєнс –

це комплекс заходів із формування відповідності діяльності банку до норм чинного законодавства, правил і стандартів, який реалізується за допомогою інструментів внутрішнього контролю та забезпечує виконання банком вимог регламентуючих документів, етичних принципів та підтримання ділової репутації, а також забезпечує захист фінансової безпеки.

У сучасному діловому світі комплаєнс в практиці західних фінансово-кредитних установ є вираженням їх законослухняності, прозорості їх фінансової звітності, доказом та гарантією високого рівня корпоративної культури та професіоналізму. Тобто запровадження комплаєнсу є запорукою покращення репутації та іміджу банківської установи, підвищує її цінність серед партнерів, а також підвищує довіру співробітників та клієнтів.

Ситуація із запровадженням та налагодженням функціонування комплаєнсу у вітчизняних кредитно-фінансових установах залишає бажати кращого. За оцінкою проф. Омельчука Я.А. «...в Україні фактично відсутня єдина ефективна модель організації комплаєнс-контролю, що може бути якісно застосована в усіх банках, незалежно від їх розміру та форми власності. Окремі спроби деяких банків побудувати систему комплаєнс- контролю часто обмежуються лише частковим нормативним

описанням даної функції у внутрішніх документах із застосуванням формального підходу до процедур управління комплаєнс-ризиками, а питання ефективності системи комплаєнс знаходиться на другому плані» [10, С.3].

В практиці діяльності світових фінансово-кредитних установ давно визначені процедури і регламенти здійснення комплаєнс-контролю. Основним регламентуючим документом, який встановлює засади комплаєнс-контролю у банках, виступає Документ Базельського комітету з питань банківського нагляду «Комплаєнс і функція

комплаєнсу в банках» («Compliance and the compliance function in banks») (2005 р.) [1]. Цей нормативний документ надає роз'яснення із відповідальності ради директорів і виконавчих органів за загальний контроль в ефективному управлінні комплаєнс-ризиками; незалежності комплаєнс-функції, що означає наявність офіційного статусу комплаєнс-служби в організації; взаємодії із системою внутрішнього аудиту та ін. Окрім цього, цим документом визначено принципи інституційної організації комплаєнсу (табл. 2).

Таблиця 2

Перелік принципів інституційної організації комплаєнсу згідно вимог Базельського комітету з банківського нагляду

Принцип	Зміст
Знай свого клієнта (Know Your Customer)	перш ніж здійснювати фінансову операцію банк повинен ідентифікувати та верифікувати клієнта та його контрагента. Така практика створює перешкоди для відмивання грошей, фінансування тероризму та ухилення від оподаткування
Належна добросовісність (Due Diligence)	процедура всебічного дослідження діяльності банку, комплексного аналізу його фінансового стану та репутації на ринку, формування об'єктивного уявлення про об'єкт інвестування, включаючи оцінку інвестиційних ризиків
Кодекс поведінки (Code of Conduct)	кодекс правил, які рекомендуються дотримувати учасникам фінансового ринку з метою захисту прав інвесторів та поліпшення інших аспектів корпоративного менеджменту
Кодекс корпоративної етики (Code of Ethics)	пріоритети діяльності банку, які забезпечуються дотриманням морально-етичних принципів, стандартів поведінки та добросовісним виконанням обов'язків співробітників
Політика протидії легалізації доходів, одержаних незаконним шляхом, і фінансуванню тероризму (Fight against Money Laundering and Terrorist Finan)	перешкоджання проникненню злочинно нажитих доходів з тіньового до легального сектора економіки і упередження фінансування тероризму
Політика боротьби з шахрайством (Anti-Fraud Policy)	протидія корупції та корпоративному шахрайству (розкрадання співробітниками компанії та її контрагентами)
Політика повідомлень про порушення (Whistleblowing Policy)	регламентація порядку і способів повідомлень про службові порушення співробітників банку (з правом на анонімність), а також порядку їх документування та подальших розслідувань
Подарункова політика (Gift Policy)	визначає порядок дій працівників при отриманні подарунків (хабарів) від клієнтів, партнерів, постачальників або при їх даруванні партнерам, клієнтам, співробітникам державних органів тощо
Політика конфіденційності (Privacy Policy)	нерозголошення даних про клієнтів і їх операції і передбачає дотримання стандартів обробки та зберігання персональних даних
Політика, регулююча конфлікт інтересів (Conflict of Interest Management Policy)	етичні стандарти поведінки співробітників при виникненні конфлікту інтересів працівника і компанії; інтересів одного клієнта з іншим тощо. При цьому, інтереси банку завжди мають бути пріоритетними по відношенню до особистих інтересів окремих працівників, а також наголошується на тому, що працівники зобов'язані сприяти виявленню і попередженню випадків виникнення конфлікту інтересів

Складено авторами за [7, С.158]

До кола функцій комплаєнсу традиційно прийнято відносити наступні:

– захист: виконання норм законодавчого поля, забезпечення фінансової безпеки, захист від протиправних та шахрайських дій;

– контроль: постійний моніторинг дотримання внутрішніх норм, стандартів, регламентів співробітниками банку, протидія шахрайству, проведення внутрішніх розслідувань;

– репутація: відслідковування взаємовідносин із регуляторними органами та державною владою, із

клієнтами та партнерами, організація зовнішніх комунакацій та забезпечення максимальної прозорості діяльності;

– етика: оцінка клієнтів, партнерів, продуктів з точки зору етики, захист інтересів клієнтів та співробітників, навчання персоналу, впровадження етичних норм і правил.

Отже, необхідність розробки ґрунтовної та ефективної системи комплаєнсу в установах банківського сектору назріла вже давно, особливо в умовах нестабільного економічного середовища та непрогнозованих динамічних фінансово-економічних процесів, що підсилюються впливом зовнішніх ризикових факторів впливу. Особливо важливим при цьому є те, що організаційні засади побудови системи комплаєнсу та управління комплаєнс-ризиками в банківських установах повинні бути регламентовані нормативно-правовими актами Національного банку України, а отже, стати обов'язковими для дотримання усіма учасниками ринку. Базуючись на задекларованих загальних принципах, кожна банківська установа вибудуватиме «власну» модель забезпечення комплаєнсу з урахуванням організаційної структури самого банку, специфіки його діяльності, розміру та споживачів банківських послуг. Під час розробки системи комплаєнсу банк також повинен враховувати і пріоритети, визначені державою, суспільством, співзасновниками і керівництвом.

Не може не радувати, що в останні роки більшість вітчизняних банківських установ значно активізували роботу із розвитку та запровадження системи комплаєнс. Дійсно, виходячи із фінансових, організаційних та кадрових можливостей керівництво банків стали приймати рішення про створення окремого підрозділу комплаєнс-контролю (чи покладання функцій щодо комплаєнс на інший підрозділ). За оцінками фахівців із банківського менеджменту банківські установи, які запровадили у своїй діяльності ефективну систему комплаєнсу, виявились менш вразливими до значних потрясінь у фінансово-кредитній сфері та відчули всі переваги від запровадження такої системи. І ці переваги – очевидні, адже, система комплаєнсу дозволяє банківській установі: здійснювати постійний моніторинг дій співробітників на предмет дотримання етичних стандартів та правил поведінки та управління конфліктами; контролювати дотримання етичних стандартів та правил поведінки співробітниками; протидіяти корупції; аналізувати процедури роботи із інформацією з обмеженим доступом; аналізувати комплаєнс-ризик нових процесів та продуктів; оцінювати та управляти комплаєнс-ризиками; постійно оновлювати систему заходів щодо захисту банку від втрат і загроз.

Важливим аспектом запровадження системи комплаєнсу виступає формування відповідної банківської комплаєнс-культури. Остання значним чином сприятиме мінімізації ризику порушення прав співробітників та клієнтів, а отже і ризикованості функціонування банку в цілому, що, в кінцевому рахунку, сприятиме підвищенню ефективності його сталого розвитку. За своїм змістом комплаєнс-культуру треба розуміти, як обізнаність співробітників із етичними нормами і правилами поведінки та їх безумовне дотримання, ефективний внутрішній контроль, інформування про зловживання. Важливо підкреслити, що система комплаєнсу не ставить за мету пошук винуватців порушення. Вона функціонує заради зниження ймовірності виникнення будь-якого ризику, застосування превентивних механізмів із попередження порушень, а також пом'якшення наслідків їх реалізації. А додержання норм комплаєнс-культури забезпечуватиме виконання банківськими співробітниками алгоритму дій, спрямованих на мінімізацію комплаєнс-ризиків.

Основними етапами проведення процедури побудови банківською установою системи комплаєнсу виступають:

1-ий етап: проведення аудиту елементів комплаєнс-контролю. Визначення банком за допомогою ризик-орієнтованого підходу саме тих областей, порушення яких для нього можуть бути критичними (з точки зору розміру відповідальності і ймовірності її настання). Після виявлення основних напрямків вибудовується карта ризиків і виявляється їх пріоритетність.

2-ий етап: розробка концепції системи комплаєнс. Розробка основних елементів системи: політик і процедур, внутрішнього контролю, змін організаційної структури та систем управлінської звітності, розвитку корпоративної культури, кодексів професійної поведінки, процедур забезпечення інформаційної безпеки тощо. Також проводиться оптимізація функцій і відповідальності, проводяться тренінги та навчання топ менеджменту банку, відповідального за впровадження і використання системи комплаєнс у банку.

3-ий етап: впровадження елементів системи комплаєнс. На даному етапі: здійснюється навчання методології фахівців з комплаєнсу всіх рівнів; впроваджуються основні системи комплаєнсу; розробляється план періодичного тестування знань внутрішніх процедур і основних комплаєнс-положень співробітниками банку.

4-ий етап: контроль системи комплаєнс. Здійснення комплексної перевірки всіх систем комплаєнсу.

Проаналізуємо більш детально поняття «комплаєнс-ризик». Ризик, як операційна

характеристика діяльності банку та невід’ємна риса будь-якої підприємницької діяльності, завжди супроводжує банківську діяльність і уникнути його повністю неможливо. Відповідно до Постанови НБУ № 88 «Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах» комплаєнс-ризик – це ризик юридичних санкцій, фінансових збитків або втрати репутації внаслідок невиконання банком законодавчих актів, ринкових стандартів, а також стандартів та внутрішніх документів банку» [11]. Відсутність налагодженої системи ризик-менеджменту щодо комплаєнс-ризиків може загрожувати репутації банківської установи, та загрожувати її подальшому функціонуванню в цілому.

Що ж може спричинити виникнення комплаєнс-ризиків в діяльності банку? Такими факторами-причинами виступають: неефективна система внутрішньобанківського контролю; низький рівень виконання співробітниками банку встановлених вимог; недостатній рівень дисциплінованості та професійної підготовки співробітників банку; низька ефективність внутрішньобанківської системи фінансового моніторингу; відсутність механізму управління конфліктами інтересів у банку; відсутність незалежності підрозділу комплаєнс та достатніх ресурсів для його ефективної діяльності.

А основними проявами комплаєнс-ризиків в діяльності банківської установи є наступні:

1) репутаційний ризик: несприятливе сприйняття іміджу банку клієнтами, партнерами та контрагентами. Трансформаційні процеси в системі нагляду;

2) операційний ризик: недосконалість системи організації бізнес-процесів, ІТ-систем та технологій. Недостатня кваліфікація та помилки персоналу, навмисні дії персоналу;

3) юридичний ризик: зміни законодавчої та нормативної бази. Недотримання банком законодавчих вимог або нормативних актів. Порушення укладених угод та етичних норм [3, С.314].

І якщо повністю уникнути комплаєнс-ризиків неможливо, то важливим для банку є проведення кваліфікованого їх аналізу, виробка ґрунтовних рекомендацій щодо зниження та управління такими ризиками, також реалізація цих заходів на практиці. Недооцінка ролі комплаєнс-ризиків у діяльності банківської установи може спричинити виникнення підвищених (тобто некерованих належним чином) комплаєнс-ризиків, що загрожують навіть ліквідацією такого банку.

В рамках цього дослідження повністю погоджуємося з точкою зору Сівкової К.О. щодо

необхідності створення кожною банківською установою служби комплаєнс-контролю, яка б спрямовала би свою діяльність і на управління комплаєнс-ризиками [15, С. 586]. До кола основних напрямів діяльності служби комплаєнс-контролю банку відносяться:

– діяльність із протидії шахрайству: попередження будь-яких дій, пов’язаних з внутрішнім та зовнішнім шахрайством, протидія легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, а також фінансуванню тероризму;

– діяльність із протидії конфліктам інтересів: запобігання виникненню конфліктів інтересів у банку, а також сприяння їх урегулюванню;

– діяльність із протидії корупції: мінімізація корупційних ризиків, забезпечення дотримання вимог антикорупційного законодавства, формування у працівників банку нетерпимість до корупції;

– моніторинг законодавчих змін: відстеження всіх змін в законодавчих нормативних документах, контроль відповідності внутрішньобанківських положень чинному законодавству;

– моніторинг виконання податкового законодавства: перевірка клієнтів банку щодо дотримання ними податкового законодавства;

– діяльність із дотримання політики інформаційної безпеки: унеможливлення витоку інсайдерської інформації та інформації, яка є банківською таємницею.

Висновок

Таким чином, можна зробити висновок, що запровадження банком системи комплаєнсу та управління комплаєнс-ризиками несе в собі ряд переваг, а саме: забезпечення контролю та прозорості взаємодії банку з клієнтами; функціонування системи ефективного контролю за появою нових нормативних вимог та відповідності їм роботи банку; вчасна ідентифікація комплаєнс-ризиків та його мінімізація; функціонування в банку механізму інформування про порушення працівниками законодавчих норм і внутрішніх процедур; успішна реалізація практики врегулювання конфліктів інтересів.

Недооцінювати важливість комплаєнсу в діяльності вітчизняних банківських установ – є ризикованим. Адже це загрожуватиме виникненням низки наслідків, які негативно вплинуть на фінансову стійкість банківської установи та її ділову репутацію.

Отже, завдяки запровадженню системи комплаєнсу кожна банківська установа здатна вибудувати собі репутацію надійної та прозорої фінансової установи, яка працює у відповідності з міжнародними стандартами і ґрунтується при цьому

на дотриманні основ професійної етики, корпоративній культурі та нетерпимості до корупції. Це, у свою чергу, забезпечить банківській установі довіру її клієнтів, інвесторів, співробітників, партнерів, держави та забезпечить їй імідж установи, що відповідає всім найвищим стандартам якості.

Література

1. Basel Committee on Banking Supervision Consultative Document The compliance function in banks. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs103.pdf>.
2. Деревська, О.Б. Запровадження системи внутрішнього контролю в банках України [Текст] / О.Б. Деревська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28–29 жовтня 2010 р.) : у 2 т. Суми, 2010. Т.1. С. 59–61.
3. Жарій, Я. Комплаєнс-модель процесу забезпечення фінансової безпеки комерційного банку [Текст] / Я. Жарій, В. Куфаєва // Проблеми і перспективи економіки та управління. 2016. №2(6). С.312-319.
4. Калініченко, Л.Л. Теоретичні аспекти функціонування комплаєнсу у вітчизняних банках. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/250.pdf.
5. Ковальчук, О. Поняття системи комплаєнс-контроль та особливості управління ризиком комплаєнс у банках України [Текст] / О. Ковальчук // Молодь і ринок. 2010. №7–8 (66–67). С.153-157.
6. Коляда, І.В. Поняття та сутність комплаєнс-контролю у вітчизняній економічній науці та суспільному дискурсі [Текст] / І.В. Коляда // «Young Scientist». 2016. № 12.1 (40). С.791-794.
7. Ключко, Л.А. Фінансовий моніторинг та комплаєнс-контроль в банках [Текст] / Л.А. Ключко // Фінанси, учет, банки. 2014. № 1(20). С.154-160.
8. Мальяхин, Д.В. Особенности организации комплаєнс-контроля в банках [Текст] / Д.В. Мальяхин // Внутренний контроль в кредитной организации. 2009. № 2. С. 32-36.
9. Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України [Електронний ресурс]: Постанова НБУ від 28.03.2007 р. № 98 із змінами, внесеними Постановою НБУ від 03.12.2018 р. № № 814. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr814500-18>.
10. Омельчук, Я.А. Передумови для формування ефективної системи комплаєнс в банківських установах України [Текст] / Я.А. Омельчук // Innovative solutions in modern science. 2017. № 10(19). С.1-18.
11. Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 02.07.2019 р. №88. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0088500-19>.
12. Правдива, Л. Удосконалення корпоративного управління в банках та управління комплаєнс-ризиком [Текст] / Л. Правдива // Вісник НБУ. 2011. №7. С. 10–13.
13. Сарахман, О.М. Функціонування комплаєнс-контролю у вітчизняній банківській справі [Текст] / О.М. Сарахман,

- В. Козьол // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. 2015. Випуск 2 (112). С.88-90.
14. Селезнева, М.В. Комплаєнс контроль в банковской сфере. Новый подход к управлению рисками. [Електронний ресурс] / М.В. Селезнева. - Режим доступу : http://www.buk.irk.ru/library/sbornik_13/selezneva.pdf
15. Сівкова, К.О. Міжнародні стандарти організації комплаєнс-контролю в банках [Текст] / К.О. Сівкова // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Випуск 6 (17). С.582-586.
16. Хуторна, М.Е. Організація ефективної системи комплаєнс-контролю в банку. [Електронний ресурс] / М.Е. Хуторна, В.В. Гелеверя. - Режим доступу : <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1502/15hmeoes.pdf>.
17. Цюцяк, А.Л. Впровадження системи комплаєнс-контролю у вітчизняну систему незалежного фінансового контролю та аудиту [Текст] / А.Л. Цюцяк, І.Л. Цюцяк // Науково-інформаційний вісник «Економіка». 2011. № 3. С. 200–206.

References

1. Basel Committee on Banking Supervision Consultative Document The compliance function in banks. (n.d.) Retrieved from <http://www.bis.org/publ/bcbs103.pdf>.
2. Derevska, OB (2010) Introduction of the Internal Control System in the Banks of Ukraine. *Problems and Prospects for the Development of the Ukrainian Banking System: Collection of Abstracts of the 13th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (28–29 October 2010)*: in 2 volumes Sumy, 59–61.
3. Jury, Y., Kufaeva, V. (2016) Compliance model of the process of ensuring the financial security of a commercial bank. *Problems and prospects of economy and management*, 2 (6), 312-319.
4. Kalinichenko, L.L. (n.d.) Theoretical aspects of the functioning of compliance in domestic banks. Retrieved from http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/250.pdf.
5. Kovalchuk, O. (2010) The Concept of Compliance Control and Features of Compliance Risk Management in Ukrainian Banks. *Youth and the Market*, 7-8 (66-67). 153-157.
6. Kolyada, I.V. (2016) The concept and essence of compliance control in domestic economic science and social discourse. *Young Scientist*, 12.1 (40). 791-794.
7. Klyusko, L.A. (2014) Financial monitoring and compliance control in banks. *Finances, accounting, banks*, 1 (20). 154-160.
8. Malykhin, D.V. (2009) Features of the organization of compliance-control in banks. *Internal control in the credit organization*, 2. 32-36.
9. Methodological Recommendations on Improving Corporate Governance in Banks of Ukraine: NBU Resolution No. 98 of March 28, 2007, as amended by the NBU Resolution No. 814 of December 3, 2018. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr814500-18>.
10. Omelchuk, Ya.A. (2017) Prerequisites for the formation of an effective compliance system in Ukrainian banking institutions. *Innovative solutions in modern science*, 10 (19). 1-18.
11. On approval of the Regulation on the organization of the internal control system in banks of Ukraine and banking groups: Resolution of the Board of the NBU dated 02.07.2019 №88. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0088500-19>.
12. Pravdyva, L. (2011) Improving Corporate Governance in Banks and Compliance Risk Management. *Bulletin of the National Bank of Ukraine*, 7. 10–13.

13. Sarahman, OM, Kozyol, V. (2015) Functioning of compliance control in domestic banking. *Accounting, analysis and audit*, 2 (112), 88-90.
14. Seleznev, MV (n.d.) Compliance control in banking. A new approach to risk management. Retrieved from http://www.buk.irk.ru/library/sbornik_13/selezneva.pdf
15. Sivkov, KO (2018) International Standards of Organization of Compliance Control in Banks. *Eastern Europe: Economics, Business and Management*, 6 (17). 582-586.
16. Khutorna, ME, Gelever, V.V. (n.d.) Organization of an effective system of compliance control in the bank. Retrieved from <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1502/15hmeoes.pdf>.
17. Tyutsiak, AL, Tyutsiak, IL (2011) Implementation of the Compliance Control System in the Domestic System of Independent Financial Control and Audit. *Scientific and Information Bulletin «Economics»*, 3. 200–206.

Рецензент: д.е.н., проф. Т.В. Момот, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Харків, Україна

Автор: СВІТЛИЧНА Вікторія Юріївна
к.е.н., доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail - 0972657558.v@gmail.com
ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5135-0006>

Автор: ОВЧЕЛУПОВА Ольга Миколаївна
ПАТ «Банк Восток»
E-mail - 0972657558.v@gmail.com

CURRENT SITUATION AND PROSPECTS OF IMPLEMENTING COMPLAINTS-CONTROL IN THE ACTIVITIES OF BANKING INSTITUTIONS

V. Svitlychna¹, O. Ovchelupova²

¹O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

²ПАТ «Bank Vostok», Kharkiv, Ukraine

The issues of importance in the activity of domestic banks of the implementation of the compliance system are investigated. The thesis about the relevance of compliance in banking, its influence on the level of trust in the bank on the part of customers and partners, is substantiated.

The aim of the work is to study the features of the implementation of compliance control by domestic institutions of the banking sector.

Author's definition: compliance is a set of measures for the formation of a bank's activities with the norms of current legislation, rules and standards, which is implemented using internal control tools and ensures that the bank meets the requirements of regulatory documents, ethical principles and maintaining business reputation, and also protects financial security .

In the modern business world, compliance in the practice of Western financial and credit institutions is an expression of their law-abidingness, transparency of their financial statements, proof and guarantee of a high level of corporate culture and professionalism. That is, the introduction of compliance is the key to improving the reputation and image of a banking institution, increases its value among partners, and also increases the trust of employees and customers.

In practice, the activities of global financial institutions have long defined procedures and regulations for the implementation of compliance control. The main regulatory document that establishes the basics of compliance control in banks is the Basel Committee on Banking Supervision "Compliance and the compliance function in banks". This regulatory document provides clarifications on the responsibility of the board of directors and executive bodies for overall control in the effective management of compliance risks; independence of the compliance function, which means that there is an official status of the compliance service in the organization.

The article emphasizes that the need to develop a solid and effective compliance system in banking sector institutions has long been ripe, especially in an unstable economic environment and unpredictable dynamic financial and economic processes. Particularly important in this case is that the organizational foundations of building a compliance system and managing compliance risks in banking institutions should be regulated by regulatory legal acts of the National Bank of Ukraine and, therefore, become binding on all market participants.

The main manifestations of compliance risks in the activities of a banking institution are analyzed:

- 1) reputational risk;
- 2) operational risk;
- 3) legal risk.

The authors emphasize that it is impossible to completely avoid compliance risks. But it is important for the bank to conduct a qualified analysis of them, develop fundamental recommendations to reduce and manage such risks, as well as put these measures into practice. Underestimation of the role of compliance risks in the activities of a banking institution can cause increased compliance risks, even threatening the liquidation of such a bank.

The article substantiates that thanks to the implementation of the compliance system, each bank is able to build a reputation as a reliable and transparent financial institution that works in accordance with international standards and is based on compliance with the principles of professional ethics, corporate culture and intolerance to corruption. This, in turn, will provide the bank with the trust of its customers, investors, employees, partners, the state and provide it with the image of an institution that meets all the highest quality standards.

Keywords: compliance, compliance risk, banks, international standards, reputation, image, function, National Bank of Ukraine, ethics, corporate conflicts, monitoring.